

Oponentský posudek na disertační práci

Student: **Mgr. Kateřina Smejkalová**
Název práce: ***Vliv metody simulace v konstruktivistické výuce cizích jazyků na komunikační ostýchavost studentů vysokých škol nefilologického zaměření***
Oponent: **doc. PhDr. Michaela Píšová, M.A., Ph.D.**

1. Výsledky práce

Předložená disertační práce je věnována didaktické problematice, specificky využití metody simulace jako jedné z aktivizujících metod v širším kontextu konstruktivistického přístupu k procesům učení, a to v terciární sféře, ve výuce cizího jazyka na vysokých školách nefilologického zaměření. Autorka se tedy zaměřuje na oblast konkrétního obsahu vzdělávání (odborný cizí jazyk), ale rovněž na konkrétní cílovou skupinu, přičemž akcentuje jeden z možných specifických rysů, tzv. komunikační ostýchavost. Takto vymezené téma práce považuji za plně legitimní a ve vztahu k společenským požadavkům kladeným na vysokoškolsky vzdělané odborníky současným trhem práce za velmi aktuální. V oblasti pedagogického výzkumu je výuce (nejen odborných cizích jazyků) v terciární sféře, zejména uplatňování konstruktivistického přístupu, dosud věnována poměrně malá pozornost; oceňuji rovněž rozpracování problematiky komunikační ostýchavosti jako významného a relativně nově diskutovaného faktoru, který významně ovlivňuje výsledky procesů učení. Předloženou disertační práci proto pokládám za podstatný příspěvek k současnému stavu poznání dané problematiky, který přináší informovaný a erudovaný pohled člena odborné komunity.

V podobě dílčích sdělení byly již některé výstupy prezentovány na seminářích, konferencích i v odborném tisku (např. na UJEP v Ústí nad Labem, PdF MU v Brně, FF UPa), což svědčí o tom, že se autorka věnuje této problematice dlouhodobě a systematicky.

2. Struktura práce

Práce je tradičně strukturována do dvou základních částí, teoreticko-přehledové (kapitoly 1 – 3) a empirické (kapitoly 4 - 8). Je vybavena velmi rozsáhlým a plně relevantním seznamem literatury a pramenů (více než 200 titulů) a funkčními přílohami. Struktura práce je logická, jasná a přehledná, rozsah práce odpovídá požadavkům (138 stran vlastního textu plus seznam literatury a přílohy).

3. Připomínky k textu

Teoretická část práce je otevřena kapitolou, která vymezuje klíčové pojmy práce, tj. konstruktivistický přístup ve vzdělávání, kooperativní učení, metoda simulace, osvojování odborného cizího jazyka a komunikační ostýchavost. Tento vstup do diskuse prokazuje široký odborný rozhled autorky, kritický a analytický přístup ke zdrojům i schopnost přesně formulovat vlastní stanovisko a konkretizovat východiska pro vlastní výzkumnou sondu. Patrná je snaha o terminologickou preciznost, kterou

je třeba zvlášť vyzdvihnout. Snad lze jen zvážit, zda by již zde v pojednání o osvojování odborného cizího jazyka nebylo vhodné pracovat s konceptem cizojazyčné komunikativní kompetence (v práci se objevuje až daleko později, v subkapitole 3.2.2.3 na s. 55–57).

Dále autorka rozpracovává tzv. modernizační trendy v soudobém vzdělávání, shrnuje problematiku konstruktivistické orientace ve vzdělávání a propojuje její principy s myšlenkami kooperativního učení a s metodou simulace jako jedné z tzv. aktivizujících metod. Lze bezesporu konstatovat, že se v tomto širokém poli charakterizovaném často nekonsistentním pojmovým aparátem dobře orientuje (zvláště při snaze o syntézu odborných názorů pocházejících z různých kulturních rámců, tj. zejména německy mluvící, anglosaské a domácí oblasti).

Třetí kapitola teoretické části se zabývá teoretickými východisky osvojování cizího jazyka. Pokud akceptujeme tři základní pilíře teorií osvojování cizího / druhého jazyka, tedy psychologická východiska (teorie učení), pedagogická a lingvistická (teorie jazyka) východiska v jejich dynamickém charakteru (paradigmatické změny), pak autorka věnuje pozornost především prvním dvěma z nich; lingvistické myšlenkové školy jsou zde spíše jen nastíněny (podrobněji např. Stern, H.H. *Fundamental Concepts of Language Teaching*. Oxford University Press, 1983). Diskutovány jsou dále současné trendy ve výuce cizích jazyků (zvláště komunikativní přístup k cizojazyčné výuce v kontextu tzv. komunikačního pojetí oborových didaktik, viz J. Brockmeyerová-Fenclová, V. Čapek a J. Kotásek, *Pedagogika* 2000, roč. L, č.1, s. 23-37) a jejich základní znaky. Autorka oprávněně charakterizuje současný dominantní trend jako eklektický, tedy využívající takových strategií a technik, které efektivně směřují k cíli výuky cizího jazyka, k dosažení stanovené úrovně komunikativní kompetence. V souladu s cílem vlastního šetření se též zabývá výukou odborného cizího jazyka na nefilologických vysokých školách, kterou vnímá jako „obsahově zaměřenou“, tj. jako integraci cizího jazyka a odborného obsahu. Za zvláště zdařilou považuji část věnovanou komunikační ostýchavosti a jejímu vlivu na procesy učení se / osvojování cizího jazyka a jejich výsledky. Rozpracovány jsou příčiny, důsledky komunikační ostýchavosti i způsoby redukce tohoto jevu s důrazem na metodu simulace.

Vlastní empirické šetření prezentované v kapitolách 4 – 8 disertační práce je koncipováno za účelem ověření možnosti využití metody simulace v konstruktivisticky pojeté cizojazyčné výuce na vysoké škole a zjištění jejího vlivu na postupnou redukci komunikační ostýchavosti u studentů. Uplatněn je smíšený metodologický postup, kvalitativní fázi představuje předvýzkum – anketa a první část hlavního výzkumu – životopisné projektivní psaní, ve druhé fázi hlavního výzkumu bylo provedeno dotazníkové šetření. Zvolenou metodologii shledávám pro daný účel za vhodnou, nemám připomínky k formulaci hypotéz. Data jsou prezentována jasně a přehledně s využitím odpovídajících grafických znázornění, jsou logicky interpretována a závěry lze považovat za uvážlivě formulované. Autorka mimo jiné prokázala vysokou erudici v použití statistických metod analýzy dat jakož i analýzy dat kvalitativních.

4. Jazyková a grafická úroveň

Jazyková úroveň předložené disertační práce odpovídá přijaté normě akademického psaní, práce je psána kultivovaným odborným jazykem. Zařazené tabulky a grafy vnímám jako funkční a účelné, jejich technická úroveň je dobrá.

5. Otázky k obhajobě

1. Na s. 52 a dále na s. 62 jsou stručně zmíněny interkulturní aspekty výuky (zejména cizího jazyka) na vysokých školách. Vzhledem k zaměření práce bych při obhajobě uvítala podrobnější rozklad k dané problematice.

2. Hovoří-li autorka na s. 58 o obsahově zaměřené výuce cizího jazyka, je na místě alespoň stručně shrnout současný pohled na tzv. CLIL (Content and Language Integrated Learning), který je nyní na evropské úrovni považován za velmi efektivní přístup k výuce cizího jazyka.

6. Závěry

Autorka ve své disertační práci plně prokázala schopnost samostatné tvůrčí práce v oboru Pedagogika. Práce splňuje požadavky standardně kladené na disertační práce v tomto oboru, proto práci **doporučuji k obhajobě**. Zároveň navrhuji, aby po úspěšné obhajobě byla Mgr. Kateřině Smejkalové

udělena vědecká hodnost Ph.D.

V Pardubicích dne 21.5.2008

za předsedy
V.Š.

doc. PhDr. Michaela Píšová, M.A., Ph.D.